

Vermogensupdate

Nieuwe inzichten over de schenk- en erfbelasting

Februari 2022

Inleiding

U wilt de juiste keuzes maken als het gaat om uw vermogen. Wij geven u graag nieuwe inzichten als het gaat om vermogensbehoud en -overdracht. Zo kunt u bepalen wat u nu en in de toekomst wilt doen met uw vermogen.

In deze vermogensupdate leest u over:

- Box 3: uitspraak Hoge Raad en reactie Belastingdienst
- Aanpassen huwelijkse voorwaarden vlak voor overlijden
- Wie is uw kind?
- Kan u iets legateren wat niet van u is?
- Tweetrapsmaking: de fictieve vervreemding van aanmerkelijkbelangaandelen
- Financiële planning

Box 3: uitspraak Hoge Raad en reactie Belastingdienst

U heeft het ongetwijfeld meegekregen: op 24 december 2021 wees de Hoge Raad een baanbrekend arrest over box 3. Na jarenlang procederen is vastgesteld dat vanaf 2017 de belastingheffing op spaargeld strijdig is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod. De Belastingdienst moet de heffing beperken tot het werkelijke rendement. Hoe nu verder? Dat is de grote vraag.

Wat speelde er?

In 2017 is het box 3-systeem zo aangepast dat de Belastingdienst spaarders belast alsof ze ook voor tenminste 1/3e deel beleggen. Hierdoor kregen spaarders een onrealistisch hoog rendement aangerekend waarover ze 30 procent belasting betaalden. De belasting was door de lage rente op spaargeld vaak meer dan de rente die spaarders kregen en zij moesten dus interen op hun vermogen om de belasting te betalen. Aan die situatie heeft de Hoge Raad nu een eind gemaakt. De Belastingdienst mag bij spaarders alleen belasting heffen over het werkelijke rendement. De staatssecretaris van Financiën zit behoorlijk met deze uitspraak in zijn maag. Veel spaarders hebben bezwaar gemaakt, om ambtshalve vermindering gevraagd en een nieuwe stroom bezwaarschriften valt nog te verwachten. De druk op de Belastingdienst wordt daarmee enorm. Behalve spaargeld zijn er ook andere beleggingen mogelijk: onroerende zaken, effecten, uitgeleende gelden, et cetera. Hierbij is nog de vraag: hoe gaan we om met huren, renten, kosten, waardemutaties, noem maar op.

Reactie Belastingdienst

De Belastingdienst deed op 4 februari 2022 uitspraak in de massaalbezwaarprocedures en verklaarde de ingediende bezwaren gegrond. De uitspraak geldt in eerste instantie voor alle belastingplichtigen die meedoen aan de massaalbezwaarprocedure box 3. De Belastingdienst is in overleg met het ministerie van Financiën om het rechtsherstel uit te werken. Op 1 mei 2022 nemen zij hierin de uiteindelijke beslissing.

Hoe nu verder?

- Heeft u zich aangesloten bij de massaalbezwaarprocedure, dan hoeft u nu niets te doen. U ontvangt vanzelf bericht.
- Heeft u over deze jaren géén bezwaar gemaakt? Dan is het nog de vraag of het rechtsherstel ook voor u geldt. Op 1 mei 2022 valt hierover de beslissing.
- De Belastingdienst verzoekt u om, net als andere jaren, tijdig uw aangifte in te dienen. De Belastingdienst legt de definitieve aanslag over 2021 namelijk op in lijn met de uitspraak van de Hoge Raad.
- De uitspraak geldt vanaf 24 december 2021 en dus ook voor alle belastingaanslagen die de Belastingdienst op of na 24 december 2021 oplegt.
- Op dit moment verstuurt de Belastingdienst geen definitieve aanslagen aan de belastingplichtigen met box 3-vermogen. Behalve als een aanslag dreigt te verjaren of als er een belang is voor u als belastingplichtige. Zodra er duidelijkheid is, herstelt de Belastingdienst deze aanslagen.
- Ook de voorlopige aanslagen over 2022 legt de Belastingdienst nog op zonder rekening te houden met de uitspraak van de Hoge Raad. Zo ontvangt u tijdig uw eventuele voorlopige teruggaaf en kan u wanneer u een bedrag moet betalen dit verspreid over het jaar doen.
- De Belastingdienst legt de definitieve aanslag over 2022 op in lijn met de uitspraak van de Hoge Raad.

Aanpassen huwelijkse voorwaarden vlak voor overlijden

Wijzigt u de huwelijkse voorwaarden in het zicht van overlijden van u of uw partner? Volgens een recente uitspraak van het Hof Amsterdam kan dit in strijd zijn met het doel en strekking van de wet (fraus legis).

De casus

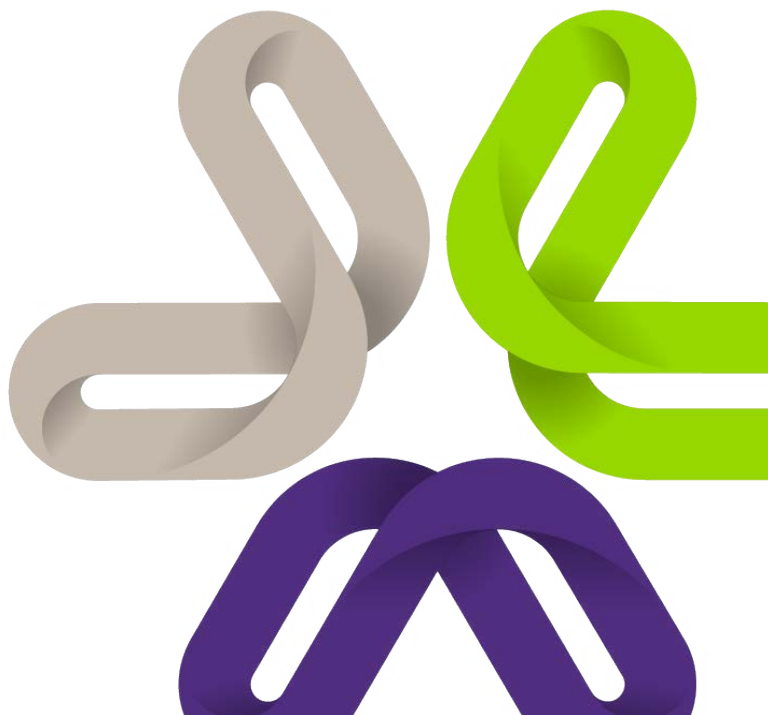
Na een relatie van 33 jaar stapten man en vrouw in het huwelijksbootje. Zij huwden in gemeenschap van goederen. Na 2 jaar maakten zij huwelijkse voorwaarden. Zij spraken af dat de vrouw gerechtigd werd tot 90 procent en de man tot 10 procent. Na 3 maanden overleed de man. De vrouw hoefde nu maar over 10 procent van het totale vermogen erfbelasting te betalen in plaats van over 50 procent. De inspecteur accepteerde dit niet en legde een aanslag op gebaseerd op 50 procent. Hij stelde dat het vrijwillig afstand doen door de man van zijn recht op 50 procent moest worden aangemerkt als een schenking van de man aan de vrouw. Deze schenking vond plaats binnen 180 dagen voor het overlijden en behoorde daardoor, op grond van een wettelijke bepaling, tot de nalatenschap. Bij de rechtbank kreeg de vrouw gelijk. De inspecteur ging in beroep bij het Hof Amsterdam. Het Hof oordeelde anders. Namelijk dat er door het aanpassen van de huwelijkse voorwaarden in het zicht van overlijden geen sprake was van een kanscontract (het is dan niet zeker wie als eerste overlijdt), maar van een schenking. Overleed de vrouw als eerste, dan had de man over 90 procent erfbelasting moeten betalen.

Doorslaggevend motief in deze zaak was het ontgaan van erfbelasting door het aangaan van huwelijkse voorwaarden. Naast het fiscale belang was de weg die de echtgenoten hadden gevolgd kunstmatig en van elk reëel belang ontbloot. Op het moment dat de man en vrouw de huwelijkse voorwaarden aangingen, was de man ernstig ziek en in het zicht van overlijden. De Belastingdienst heeft de aanslag dus terecht opgelegd.

Tip

Het Hof zegt niet dat het aangaan van de huwelijkse voorwaarden per definitie een schenking is. Wel als dit gebeurt in het zicht van overlijden. Hoe zou de casus zijn afgelopen als de man nog 181 dagen had geleefd na de wijziging? Wilt u uw huwelijkse voorwaarden wijzigen? Overleg dan met uw fiscalist. Dit vereist namelijk een zorgvuldige planning.

Wie is uw kind?

U denkt bij het begrip ‘kind’ al snel aan biologische kinderen en geadopteerde kinderen die uw wettelijk erfgenaam zijn. Echter, ook andere groepen kinderen kunnen uw erfgenaam zijn, zoals: stiefkinderen, pleegkinderen en niet-erkende biologische kinderen. Zij erven niet automatisch, maar u kan hen wel in uw testament of via de rechter als erfgenaam aanwijzen.

Casus positie van biologisch kind

Een erflater overlijdt in 2008 en laat als erfgenamen een echtgenote en dochter achter. De civiele rechter beslist 6 jaar later, in 2014, dat de erflater ook de biologische vader is van een zoon. Deze zoon is daarmee – zo stelt de rechter achteraf vast – ook erfgenaam. De rechter vermindert de aanslagen erfbelasting die aan de echtgenote en dochter zijn opgelegd en verkleint daarmee dus hun erfdeel. De biologische zoon krijgt voor zijn erfdeel een navorderingsaanslag. Tot zover niets aan de hand.

Echter, slaat de Belastingdienst de zoon aan voor een verkrijging van 1,3 miljoen euro, terwijl hij uiteindelijk slechts 555.000 euro in handen krijgt. Dit komt door de waardedaling van de effecten die tot de nalatenschap behoorden. Hof Amsterdam oordeelt dat de navorderingsaanslag niet te hoog is. De waarde op het tijdstip van verkrijging (datum overlijden erflater) is hierbij bepalend. Belanghebbende is in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Advocaat-Generaal adviseerde om het beroep ongegrond te verklaren. Gebeurtenissen na het overlijden kunnen de waarde van de verkrijging niet verminderen. Dat geldt zowel voor de waardedaling van de beleggingen als voor de lagere uitbetaling die voortvloeit uit latere afspraken tussen de erfgenamen.

Tip

Zijn er pleegkinderen, adoptiekinderen, stiefkinderen of niet-erkende biologische kinderen in het spel? Let dan goed op hoe de vererving van uw nalatenschap verloopt.

Kan u iets legateren wat niet van u is?

Iets via uw testament nalaten aan een ander wat niet van uzelf is, kan dat? Kan een directeur-groootaandeelhouder bijvoorbeeld in zijn testament een legaat opnemen van een pand dat zich in zijn BV bevindt? De verkrijging van dat pand door de legataris is dan namelijk vrijgesteld van overdrachtsbelasting, omdat het een verkrijging volgens erfrecht is.

Het antwoord op deze vraag is: ja, het is mogelijk om een goed van een ander te legateren. Voor de overgang in het erfrecht gaat erom dat de erflater wil dat het goed naar de legataris gaat. Aan die eis voldoet u als het gaat om een pand dat zich in uw eigen BV bevindt. Hierbij gaat men ervan uit dat de erfgenamen aandeelhouders worden van de BV en dat zij ervoor zorgen dat de BV het pand levert. Is er sprake van een legaat tegen inbreng van de waarde, dan wordt de BV er niet slechter van. De BV krijgt de waarde van het pand terug van de legataris. Is het een legaat zonder inbreng van waarde, dan is sprake van een uitkering van dividend. In beide gevallen heft de Belastingdienst geen overdrachtsbelasting. In theorie is het zelfs mogelijk om panden van een BV van een derde of panden van een natuurlijk persoon te legateren. Uiteraard moet u dit wel van tevoren met de eigenaar bespreken. De verhoging van het tarief van de overdrachtsbelasting tot 8 procent maakt deze planning interessant.

Tip

Laat u goed voorlichten. Zeker wanneer u dit met een derde afspreekt. Verzet van de Belastingdienst ligt op de loer.

Tweetrapsmaking: de fictieve vervreemding van aanmerkelijkbelang-aandelen

Tweetrapsmakingen zijn een mooi planningsinstrument en komen in de praktijk vaak voor. Procedures over dit onderwerp zijn zeldzaam. Zeker daar waar het gaat om aanmerkelijkbelangaandelen.

De techniek van een tweetrapsmaking is als volgt:

- de bezwaarde verkrijgt van de erflater,
- bij overlijden van de bezwaarde verkrijgt de verwachter. Echter, niet van de bezwaarde, maar van de oorspronkelijke erflater.

De casus

De volgende casus speelde voor de rechtbank en naar verwachting velt de Hoge Raad uiteindelijk een oordeel. Vader is in 1995 overleden. In zijn testament heeft hij een tweetrapsmaking opgenomen. Dit houdt in dat zijn dochter de nalatenschap verkrijgt als bezwaarde. Zij is verplicht om de nalatenschap van haar vader, dat nog over is bij haar eigen overlijden, uit te keren aan 3 goede doelen (de verwachters). Tot de nalatenschap behoorde een pakket aanmerkelijkbelangaandelen. In 2014 overlijdt de dochter. De executeur dient een aangifte inkomstenbelasting in. De Belastingdienst legt de aanslag conform de aangifte op. Vervolgens stelt de inspecteur een onderzoek in naar de overlijdensaangifte en legt hij een navorderingsaanslag op naar een belastbaar inkomen uit aanmerkelijkbelang van 5.000.000 euro. De zaak komt voor de rechter met de vraag: is door het overlijden van de dochter sprake van een belaste (fictieve) vervreemding van de aandelen van haar vader?

Rechtbank Den Haag oordeelt dat de Belastingdienst de overgang vanwege de tweetrapsmaking moet zien als een (fictieve) vervreemding. Een vervreemding door de dochter (bezwaarde) aan de goede doelen (verwachters). Het gevolg is heffing van inkomstenbelasting over een winst uit aanmerkelijkbelang die nooit aan de dochter ten goede is gekomen. In de fiscale literatuur zijn de meningen over de manier van belastingheffing sterk verdeeld. Het is duidelijk dat er sprake is van een situatie waar de wetgever niet aan heeft gedacht.

Tip

Behoort tot uw vermogen een pakket aanmerkelijkbelangaandelen? Let dan goed op als u een tweetrapsmaking in uw testament opneemt.

Financiële planning

Heeft u vermogen opgebouwd of heeft u een goed salaris en pensioen? En heeft u daarnaast een aantal wensen? U wilt uw kinderen helpen bij de aankoop van hun eerste woning door een bedrag te schenken of u wilt als u met pensioen gaat een camper aanschaffen om door Europa te trekken. Kan dat? Neem onzekerheden, zoals inflatie weg met behulp van een financiële planning. Zo neemt u een kijkje in uw financiële toekomst. Hoe werkt dit?

1. Het maken van uw planning begint met het bepalen van uw vertrekpunt: wat is uw vermogenspositie, heeft u een partner, kinderen, hoe hoog is uw inkomen en vermogen, heeft u pensioen of lijfrentekapitaal, et cetera.
2. Aan de hand van deze data maken we een financiële foto en de aanzet voor uw planning.
3. De planning rekenen we door tot elke gewenste leeftijd.
4. Tijdens een bespreking voeren we eventuele wijzigingen door.
5. De resultaten zijn voor u direct zichtbaar via grafische weergave. Zo krijgt u snel en eenvoudig een goed inzicht

De planning houdt rekening met inflatie en rendement op beleggingen. Op basis van de planning kunt u besluiten om een schenking aan uw kinderen te doen, doorrekenen wat de gevolgen zijn van het aflossen van uw hypotheek of de financiële gevolgen bepalen van de verkoop van uw onderneming. U krijgt daarbij een goed inzicht in uw inkomenspositie en of u genoeg overhoudt om ook in de toekomst goed van te kunnen leven.

Tip

Denk niet dat een financiële planning alleen interessant is voor mensen met een flink vermogen. Het geeft namelijk ook inzicht als u minder vermogend bent. Ook dan staat u voor de vraag of uw pensioen voldoende is of wat de gevolgen zijn als de hypotheekrente niet langer aftrekbaar is.

Heb ik voldoende grip op mijn vermogen? Goeie vraag.®

We helpen u graag verder. Lees meer over wat wij voor u kunnen betekenen:

grantthornton.nl/estateplanning

Contact

Benieuwd wat onze Estate planning specialisten voor u kunnen betekenen? Neem vrijblijvend contact met ons op.

Erik van der Sande

Partner

T 088 676 94 87

E erik.vander.sande@nl.gt.com

Helma Terlouw

Senior belastingadviseur

T 088 676 97 07

E helma.terlouw@nl.gt.com

Ido Tasma

Partner

T 088 676 92 31

E ido.tasma@nl.gt.com

Grant Thornton

© Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V. Alle rechten voorbehouden.
Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V. is lid van Grant Thornton International Ltd
(Grant Thornton International). Grant Thornton International en haar leden zijn geen wereldwijde vennootschap.
Diensten worden geleverd door onafhankelijke leden.